POETICKÉ BESEDY.

(REDAKTOR: JAN NERUDA.)

ČÍSLO VI.

BALLADY

NAPSAL

LADISLAV QUIS.

V PRAZE.
NAKLADATEL: ED. VALEČKA.
1883.

VELUT ARBOR AEVO

BALLADY.

NAPSAL

LADISLAV QUIS.

(POETICKÝCH BESED ČÍSLO VI.)

V PRAZE.

KNIHKUPECTVÍ DR. ED. GRÉGR & ED. VALEČKA.

1883.

Tiskem dra Ed. Grégra v Praze.

Klášter doubravský.

V klášteře doubravském osaměl kůr,
refektář naplněn mnichy,
v ambity vážné a v omšený dvůr
číše zní, popěvky, smíchy.
Memento mori! — Na to je čas:
lásku teď, zpěvy, víno a kvas;
modlení, žalmů již dosti,
radost ať zdi tyto hostí.

Refektář zatemněn, mniši šli spat,
před Kristem lampa jen míhá,
hlavu on sklání, hled bolestí jat
po stěnách obrazy stíhá.
Opatů sbor to, klášter jež měl,
zbožností, slávou dokud se skvěl.
Mrtví jsou všichni v čas divý,
jeden jen kráčí tu živý.

V starcově ruce se kahánec chví,
na spoustu kmit vrhá bledý;
křeslo tu zvrácené, číš tam se skví,
opat mdlé odvrací hledy.
Věkem on sláb, mnich bujný pak jest,
hříchy on vidí, nezná však trest;
modlitbou, prosbami, slzou
nezkrotí chasu tu drzou.

Předchůdci přísně naň shlížejí s stěn.
Vítr-li dveřmi to třásl?
Okno se rozlétá, klenbou zní sten,
kahánec v ruce mu shasl.
Před křížem lampa plane jen dál,
opatu v srdci úzkost a žal.
Pod křížem zdrcený klesá,
ku Kristu rámě svá nesa.

„Promiň nám viny a milost nám dej!
Slituj se nad námi, pane!“
Po síni vichřice provádí rej,
klidně však lampa tu plane.
Opati kolem, klášter jež měl,
zbožností, slávou dokud se skvěl;
živé je všecky zde zírá
poslední, v prachu jenž zmírá.

Nikoliv z obrazů, z hrobových bran
kráčejí opati nyní,
první je vede a za zvuků hran
třikráte průvod jde síní.
U kříže stanou, starec kde kles',
vůdce jich berlu nad mroucím vznes',
zvolna jenž zvedá se z prachu
v duši pln hrůzy a strachu.

„Povstaň již, Jene, a neboj se nás.
Dobrota, slabost tvé hříchy;
klášter ty's nezhubil, zvrátil jej čas,
trestati bůh bude mnichy.
Zavolej konvent bez dlení sem,
vidění svoje vypravuj všem,
rci jim, ať nedlí se káti,
mžikem sic pomsta je schvátí.“

Opat se potácí ku zvonu blíž.
Se zvukem zjevy se tratí.
Zbuzení mniši sem tlačí se již:
„Otče, proč nedáš nám spáti?“ —
„Kajte se, bratří, želte svých vin!
Spasit vás může rychlý jen čin.“
„Šílíš-li?“ volá sbor mnichů,
v pustém se síň chvěje smíchu.

Slabě zní smíchem hlas opatův jen,
sdílí, co viděl, co slyšel.
„Bláhový starče, nás neděsí sen,
přízrak, jenž z horečky vyšel.
Číše již vzhůru! Mrtvý ať spí!“ —
Vichřice hučí, klenba se chví.
„Nechať se vichřice vzteká,
blázen, kdo stínů se leká.“

Pod křížem lampa, hle, vzplanula výš,
s vichřicí zápolí plamen.
„Nechte ji plápolat, vzhůru jen číš!
Rekviem opatům, amen!“
Plameny rostou, šlehají v síň.
„Kdo chce být spasen, pokání čiň!“
„Pozdě již!“ ze stěn to zvučí,
„Pozdě již!“ vichřice hučí.

Mnichové blednou a umírá smích,
poháry ku zemi klesly.
Rádi by prchli, však kolkolem nich
plameny dravé se vznesly.
Klenba se řítí ve žhoucí hrob,
v troskách již pomník zbožnějších dob.
Zhynuli opat i mniši —
dýmy jen stoupají k výši.

Švanda dudák.

Švanda tiskne dudy k boku,
k ústům zase sklenici,
v prsou dech a vid až v oku
tratí se mu s dennicí.
„Nocí tré i dnů jsem hrál,
teď již čtvrtý konec vzal;
ani muk už, chaso mladá,
dohrál jsem a dodudal.“

U cesty bouř klátí stromkem,
po ní Švandou vratká zas.
„Aj, aj, mne-li za tím domkem,
jej-li za mnou nesl ďas?“ —
Oknem jasné světlo plá,
uvnitř chasa veselá.
„Což se asi podivíte,
když vám Švanda zadudá.“

„„Švanda, Švanda tu i dudy! —
Pojď, ty Švando, mezi nás.““ —
„Půjdu, třeba u všech všudy,
neznal dům a neznal vás!“ —
„„O to ty se nestarej,
jenom pij a jez a hrej;
zlatem my ti zaplatíme,
Švandičko, jen zadudej.““ —

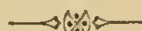
„„Dbej však, nechť si prší zlato,
až by klobouk přetekl,
abys nikdy, nikdy za to
Zaplať pán bůh neřekl.““ —
„Aj, což o ta slova dbám,
jen když chmel a zlato mám;
já vám za to vaše zlato
jako Švanda zadudám.

Cupy, dupy, cvaky, cvoky,
na podlahu, na půdu:
„Jaktě živ jsem také skoky
neviděl a nebudu.
Holka lítá do stropu,
přes ni hoch zas v pochopu;
to se točí, to se bočí
v chvatu, víru, výhopu.“ —

„A to zlato! nevím ani
kam ty žluté ptáčky dám.
Zaplať vám to, drazí páni,
zaplať vám to pán bůh sám!‟“ —
— — — — — — — — — — —

Nedomluvil, nedořek' —
ty tam — zlato, světlo, skřek.
Hrom a blesk, pak noc a ticho —
Švanda v mdlob se náruč smek'.

Ranní pára z řeky stoupá,
blízko již je do zoře,
s čekanu se tělo houpá,
Švanda sedí nahoře.
Kde jsi se tu, Švando, vzal!
Kam jsi, Švando, zlato dal?
Rád buď, Švando, na čekanu
že's jen nocleh vydudal!

Švandovy dudy.

Nedotknul se Švanda svojich dud,
co jej ďábel zaveď jimi v blud.

V Strakonicích — lid by neděsil —
za oltář měch ve chrám pověsil.

Dávno Švanda v zemi spočívá,
stoletý prach dudy pokrývá.

Druhdy však přec hučí starý měch,
jak by žil v něm ještě mistrův dech.

Tesknější čím dále však ten hlas,
smutnější čím na Čechy jde čas.

S druhy na noc hejtman popijí,
žoldák zatím domy vybijí.

V městě pláč a nářek v okolí,
v síni smích a písně hlaholí.

„Řežte jen tu bujnou chasu tam
ad majorem dei gloriam.

Více vína! Pějte! U ďasa!
Kde je hudba? ptám se primasa.“

„O tu, pane, zle jest jedině,
šumaře tu není v dědině.

Leda dudák.“ — „Sem s tím dudákem!“
A již strkají v síň chudákem.

„Kde máš dudy? U všech všudy hrej!“ —
„Slitování, pane, se mnou měj!

Vojáci mi dudy rozdrali,
o svou kořist když se poprali.“

„Tu jest snadná pomoc, hejtmane,
poruč jen a dudy dostane.

Za oltářem visí v kostele.“ —
„Pro měch již a dívky veselé!“

Už tisk' dudák dudy do boku,
slza se mu třpytla ve oku.

Darmo dul však tváře do ruda,
darmo mačká měch — on nedudá!

„Ha, to vzpoura! Do věže s tím psem!
Připijme si: Čert to plémě vem!“

Ryčně zvučí třeskot pohárů,
oknem rdí se záře požárů.

Temně planou světla po stolech,
síní zní cos' jako těžký vzdech.

Tu se dvéře otevřely v ráz.
„Vzácní páni, pozdravuju vás.

Slyšel jsem, že schází dudák vám.
Dejte dudy, já vám zadudám.“ —

„Hejsa dudák! Jak kdy zavolá!
Přihni si a zahrej do kola.“

Netknul vína. Dudy v náruč jal
a jak milou hoch je zulíbal.

„Tak mi přáno ještě jedenkrát,
dudy drahé, přece na vás hrát.

Pod čekanem v posled zněl váš hlas
ďáblům k reji — dnes jim hrajte zas.“

Dudák spustil. Zda to dud je hlas?
Vichru sten to, vřava boje zas.

„Dost té hry, tu píseň příliš znám.
Křepčit chceme, k tanci zahrej nám.“

Dudy kvikly. — Mráz vše obchází;
píseň zní, jež mrtvé provází.

Číše klesly. — Dávno smích už stich',
zaklel hejtman, skočil, mečem švih'.

Ve dví zbraň. Host zdá se v obra růst,
děsný úsměv hraje mu kol úst.

„Nuže, páni, ruče do kola,
zvukům dud mých, kdo jim odolá?“

A jak bouř to z měchu burácí.
Ku dveřům se všecko obrací.

Světla zhasla a jak běsy štván
s chasou svojí v dáli prchá pán.

Za ním zní však hromem v lůně skal:
„To vám Švanda českou zadudal.“

Balada o nebohém ďáblu.

Kdykoliv jen vrznou dudy,
v krčmách Káču vídati,
pět a dvacet roků všudy
kouty, kamna hlídati.

Tancovali rejdovačku,
vrtáka i hulána,
hoch však žádný nevzal Kačku
od večera do rána.

To se rantí, to se fantí
po lecjakém fěrtochu —
„Solo — solo muzikanti!“ —
Káča plna vrtochů.

Jak to lítá, jak to skáče,
sukně, copy, fábory,
jako by té smutné Káče
na truce a na vzdory.

„Jenom jednou, jednou v kolo —
duši svoji za to dám,
jenom jedno, jedno solo,
čert byť pro mne přišel sám!“

A ty dudy a ty trudy
a ten tanec dál a dál. —
Z nenadání v tváři rudý
myslivec před Káčou stál.

Upejpavě zavdala si,
zlatník cinkl — solo zní;
prázdné kolo, tajné hlasy,
tajné smíchy: „Kdo to asi,
z které chasy tančí s ní?“

A ta Káča, ta si vede
do kolečka, do kola;
tmavší ještě tváře snědé,
větrem vlasy pološedé
lítají a sukně hnědé
do kolečka, do kola.

Káča v nebi do pola!
Dechu sotva ústa stačí,
ňadra se jí zase dmou;

ruku tiskne, v bok se tlačí —
kol vše v pustý vír se stáčí —
kde je hudba s hospodou?
„Kam to, švarný mládenečku,“
šeptá Káča myslivečku,
„kam to spěcháš s Káčou svou?“

Otvírá se žhavá brána,
smůla svítí na cestu —
„Hleďme bratra Uriana,
už si nese nevěstu.“ —

„Vládce pekel, tuto pannu...“
„Kde ji máš?“ — „Pusť, Káčo, už!..“
Ta však v týle Urianu,
vždyť to první její muž!

A nechť hrozí a nechť prosí,
nechť se válí, skáče, rve —
Káču stále v týle nosí,
svrhnout nemůž' břímě své.

Lucifer se chvěje smíchy,
smíchy celé peklo s ním,
i ty duše, jež za hříchy
pykají tu trápením.

Bez slov kyne kníže brachu,
prudčeji mu kyne zas,
a už s Káčou v smutném strachu
z pekel vyhnán letí ďas. —

S Káčou v peklo zpět nemůže,
ta však má jej za rohy.
Šťastná Káčo! ty máš muže,
ale čert je nebohý!

Pekelný žaltář.

„Hoši, hoši, vesele,
dnes je boží neděle.
Po chorých se otec shání
matka šla už na kázání;
hoši, jenom vesele,
dnes je boží neděle!“ —
„„Co to ukrýváš? —
Ukaž, bratře, jen,
pověz, co to máš,
odkud klíček ten?““ —
„Zůstal otci ve stole,
když byl volán přes pole,
já to zřel a šup
do kapsy mně hup'! —
Děti, jednou jako skokem
mrsknul jsem tam kradmo okem,

tam vám toho div a div!
nevíš, po čem hleděť dřív.
Po chorých se otec shání,
matka šla už na kázání;
hoši, hoši! pospolu,
koukněme se do stolu.“ —

„„To tu toho! Pane bože!
klíšťky, pilky, divné nože.““ —
„Nehraj si s tím zavírákem,
hoň se radš tam za čtverákem,
láhvičku by vrátil zas;
kdo ví, jaký jed v ní as.“ —
„„Co's to našel? — V sviňské kůži,
v každém rohu zlatou růži,
na hřbetě ten divný znak,
těžké spony z předu pak;
kniha jako celý svět,
kdo by tak v té knize čet'!““ —
„Což je o to, znám to taky. —
Aj, aj, hoši, to jsou háky! —
Ba, ty nejsou v slabikáři.“ —
„„Ani v bibli, ve žaltáři.““ —
„Vždyť to žaltář. Ano, ano,
zde to stojí zřejmě psáno,
každý tah mi zřetelný,
čti jen: „Žaltář pekelný.“ —

Bych jej zavřel? — Kam se děje? —
teď mi teprv štěstí přeje!
To jest ona černá kniha,
o níž se mi v hlavě mihá
babiččino povídání,
že prý duchy pekel shání,
opustit jim káže noc,
v čtoucího je dává moc.
Po chorých se otec shání,
matka šla už na kázání —
Hoši! to vám bude švanda,
až sem přijde pekel banda
a já, jako mocný vládce
k své je nechám skákat krátce;
lavice ze školy brát,
kantorovi metlou dát,
hlídačovi hrušky střásti,
na hodinách rafij zmásti,
hospodyni na faře
z hrnců hnát vše u vaře! —
Bojíte se? — Ale děti,
mou jen vůlí vše se sletí,
mou vše vůlí zmizí zas,
nezkřiví vám ani vlas.
Hoši, jenom vesele,
dnes, ba dnes je neděle;
po chorých se otec shání,

matka šla už na kázání
a my sami na cele;
vesele jen, vesele! —
— — — — — — — — —

Hoch už chtivě chýlí hlavu
ku pestrému písmen davu —
divná slova skládá z nich;
i ten červ tam v trámu ztich'.
„Vidíš? — myš a ptáka spola —
šedý to pan netopýr —
jak se motá v divná kola!“ —
„„Na bidle-li zříš jej tkvěti?
zříš, jak jemu ve zápětí
oknem tiše šumí výr?““ —
„„„Pěkně vítám, pane sejčku,
vítám, kmotře kulichu!
Nebude vám horko, strejčku,
na peci v tom kožichu? —“““
„„A ty myšky, ještěřice,
hoši, hoši, to je shon!
Tu zas hmyzu na tisíce
ze všech skulin do světnice! —““

„Což je po tom, já chci více,
chci a chci, by stál tu on! —“

Jak to praská pod pekelcem!
kamna div se nezboří,
světlo tam a nehoří —
kachel klesá před vetřelcem,
za hlavou se pakozelcem
černý pes z nich vynoří.
Žhavé oči z hlavy svítí,
s hrdla visí řetěz žhavý. —
Venku vše se v slunci třpytí,
zde pak náhlé noci děs. —

Vypukly v pláč usedavý
a pak tiše v koutek tmavý
schoulily se děti kdes,
k jejich nohoum uleh' pes. —

Noc a děsné ticho vládne. — —

Přede dveřmi kroky pádné
a už stěžej zasténá.
„Tatínku!“ —
Dál ticho vládne,
v dveřích socha kamenná.

Žaltář tam — zde stíny noci,
děti jeho v pekel moci.
Ztraceny! tak duše kvílí.
Zachraň je! zní v srdci hlas.

Spěchej, otče, kvapí čas!

— — — —

„Moje děti!“ —
Ale tělo beze síly —
pusto v duši bez myšlénky,
hrozno v srdci bez naděje! —

Slyš! tu zvuk se s věže chvěje,
v duši bodá cinkot tenký
a co blesk to myslí letí
a co bouř to srdcem věje!
Dokud mši že svatou světí
před oltářem božím kněz,
nemá moci pekel děs;
a než dočte u oltáře,
zde-li otec ze žaltáře,
co čtly děti, přečte zpět,
aniž vázl, neb se plet',
zachráněny děti jsou.
Vrátilo se v oudy žití;
skok — vždyť nesmí déle dlíti —
a už schýlen nad knihou.

Jak se divně písmo rojí,
každá čárka rarach sám,
brzo skáče, brzo stojí,

teď zas proti druhé v boji,
tu zas jako had se svijí —
vše se plete, smysl mijí,
vše hned tu, hned zase tam,
pekel mam vše, pekel klam.
„Pomoz, pomoz, pane, nám!“ —
A jak žehná křížem knihu,
zavíří vše v divém mihu —
mrtvé, klidné písmo zas.

Spěchej, spěchej, kvapí čas! —

První, druhá, třetí řádka.
Aj, teď počla teprv krátka.
Bzukot, hukot ze všech stran,
sykot, vykot neslýchán.
Běh to koňů dupotavý,
skok to kozlů klopotavý,
jasot to lovců a hasot to fen
a v to bouře a blesky a vichrový sten.
Otec čte klidně, beze zmatků,
slovo k slovu, k řádce řádku.

Spěchej, spěchej, kvapí čas!

Jaké nové hrůzy zas? —
Z koutu skřek a výkřik náhlý.

K duši otci hlasy sáhly,
v čelo ženou chladný pot.
„Otče, otče!“ — tak to volá,
každý výkřik v srdce hrot:
běda, jest-li neodolá!
„Otče, pomoz!“ a zvuk zesne,
jako mukou zadušen —
ještě jeden slabý sten
a pak ticho smrti děsné.
Dál čte otec bez ustání,
čte a nedbá naříkání,
ještě bůh mu děti chrání!

Spěchej, spěchej, kvapí čas! —

Nové hrůzy strojí ďas.
Temný praskot, kouř a záry,
rudá záře požáru,
dravec lačný rozpjal spáry,
žhoucí spáry ku zmaru.
Se všech stran se plamen valí,
ohně žár už tělo pálí —
ale srdce neupálí!
Dým už v hrdle dechy dusí —
ale vůli neudusí,
spasit děti otec musí! —

Dále, dále! — řádku ještě,
již jen slůvko zří tu stát.
Běda! — v tom ze jisker deště
zahřmí stěn i krovu pád...
Otci noc už zraky kalí
v prach a žár se tělo valí.
rty však ještě zašeptaly
spásné slovo poslední!

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Jasné slunko polední
v poklidnou se jizbu směje.
Zvonů zvuk se s věže chvěje,
kolem otce dítek shon.
Anděl páně! Anděl páně!
klidně zní to v širé pláně;
spásu hlásá lidem zvon;
spásu v stuhlé srdce hučí,
v strnulou tak duši zvučí —
a už ze rtů zazněl ston,
a už oči otevírá,
v náruč otec děti svírá,
ve smavé jim tváře zírá —
a pak ve žár uhelný
vrhá žaltář pekelný.

Kostlivec.

Hrozné to ticho, ten hrobový klid,
mrtvých to světlo, ten měsíčný svit
spočívá na křížů roji.
V středu chrám bělá se. Příšerno zřít,
u dveří kostlivec stojí.

Po blíže na hrobku květ sype loh.
Desetkrát v dáli kdes zahoukl roh.
Kdo to sem po hrobech pílí?
Ztracenou milou zda hledá tu hoch,
pro hocha milá-li kvílí?

Blíže a blíže teď v měsíčný jas
bělá se roucho a černá se vlas,
teď se zas ve stínu ztrácí.
Co tu ta žena? Proč k zemi se as
před děsným kostlivcem kácí?

„Odpusť mi nebe i ty mrtvý hřích,
vždyť to jest pro blaho sirotků mých,
bída i hlad v naší chatě.
V hrad-li tě přinesu na plecech svých,
váhu tvou pán mi dá v zlatě.“

V modlitbě poklekla na čerstvý rov,
slzami rosí to manželův krov,
znamená třemi se kříži.
Na plec pak kostlivce beře, svůj lov,
ku hradu pospíchá s tíží.

V hodovní síni tam veselo dnes,
poháry zvučí a písně a ples.
Náhle vše strnulé stojí.
Žena tu s kostlivcem, ve tváři děs:
„Pane, již mzdu mi dej moji.“

„Smělá jsi, ženo,“ dí ten, „ale zpět,
dones jej z rozkoše na místo běd,
dvojitou mzdu budeš míti.“
„Ještě i to! Nuže bůh sám mne veď!“
A již se v noc zase řítí.

K hřbitovu dopadá blíže a blíž,
břímě své nese vždy tíže a tíž,
hodina duchů již bije.

Děsivě klapají hnáty a v kříž
kladou se ženě kol šíje.

Ku chrámu vleče se zbytkem svých sil,
konečně dosažen trpký ten cíl,
na místo kostlivce staví.
Běda! on pevně jí zachycen v týl,
hrobovým hlasem k ní praví:

„Život tvůj propad', leč prosbou že svou
smíříš mi v hrobce té milenku mou,
vraždou již lásku jsem splatil.
Hynoucí stížila kletbou mne zlou:
ku hrobu práva bych ztratil.

Záhy jsem zemřel. Však tělo mé zem
posvátná vyvrhla k zděšení všem,
kostlivec po věk tu stojím.
Hrobka se otvírá. Spěš, a pak sem
vrať se — ač zprávy se bojím."

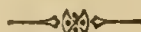
Ku hrobce žena se potácí, jde.
Při lampy svitu zří ve rakvi zde
seděti nevěstu bledou.
Vdova chce prosit. Však slova-li kde,
k srdci jež mrtvému vedou?

„Při lásce, kterou kdys plála ti hruď,
muka, jež snesl již pro tebe, suď,
pomni, že věky se rmoutí.
Odpusť mu vinu a smířena buď.“ —
Hlavou však mrtvá jen kroutí.

Smutná se k kostlivci navrací zas.
„Ještě se pokus, však spěš, prchá čas.“
Žena již před dívkou padá.
„Pro žití mé, jež má zhynout, jej spas!“
Marně i teď mrtvou žádá.

Po třetí kostlivec v hrobku ji slal.
„Mrtvých ni živých tě nepohnul žal,
posledně nyní tě prosím.
Milost dej, kletbu svou s vinníka sval
pro plod, jejž pod srdcem nosím!“ —

Mrtvou líc zruměnil radostný nach.
„Odpouštím!“ — zazvnělo z rakve a v prach
rozpadla mrtvola. Ženu jal strach.
Prchajíc kostlivce hledá.
Pusté však místo, kde kletý stál vrah,
z kostí jen zbytků se nad chrámu práh
bělostný holoubek zvedá.

Shledání.

„Letní ty noci, proč celuješ svět,
mne když už nelíbá milenčin ret?
Opadlo kvítí, uvadnul máj,
hřebem a hrobem mi zavřeli ráj.“

V měsíční záři se rozplynul sad,
umdlenou hlavu hoch na rámě klad',
stříbrný vkrádá v jizbu se lesk,
hochovi v ňadrech už usíná stesk.

Nevelká jizba, v ní chudoby zjev,
do okna sahají haluze rév.
Stařenku v lenošce v koutku jal sen,
sladký ten těšitel za trpký den.

Níže a níže, blíže a blíž
z révových stínů se rozkládá mříž,
modravá záře, houpavý stín
hochovu hlavu již pojímá v klín.

Šelestné listí tak tiše-li lká?
Záře a stíny, co ve vás se tká?
V tělo se spřádá průhledný dým,
milenka sklání se nad hochem svým.

Hladí mu vlasy a líbá jej v líc:
„„Hochu můj, hochu, již neplač mi víc!
Pláč tvůj co jiskry mi na srdce paď,
touha mne nenechá ve hrobě spát.

Ale jen v měsíční záři smím ven,
střežiti milených očí ti sen.
Zavřen mi ráj v nich, žár jejich zhas',
mohu jen líbat a líbat je zas.

Jindy, můj hochu, tu za mnou jsi spěl,
když jsi mne shledl, až v srdce se chvěl,
ale teď jináč — ó, těžký to žal!
svazek snad jiný již srdce tvé spjal. —““

„Spjaté, to dvakráte, srdce já mám,
láskou i k tobě i k matičce tam:
Pro tebe, drahá, přál bych si mřít,
pro svoji matičku musím však žít.“

Níže a níže, blíže a blíž
loudí se k okénku stínová mříž.
„„Hochu, můj hochu! sama-li snad
v chladné zas lůžko musím se brát? —““

„Prodli! ó nechoď!“ — „„Kohout už pěl,
révovím ranní už větérek chvěl.
Nenech mne samu, srdce-li máš;
Ztracený rozkvete ráj zase náš. —“ “

„Matičko, matko! Zda mohu? — Zda smím? —
Kdo by byl podporou šedinám tvým? —
Má milá, marně! Potěš nás bůh!
V pláči tu zůstati musí tvůj druh.“

Šelestné listí tak tiše-li lká?
Záře a stíny, co ve vás se tká?
Tělo se mění v průhledný dým,
milenka loučí se s miláčkem svým.

Vida ji mizeti, tratit se v dál,
toužením neskrotným ve prsou vzplál;
musí spět za ní, nesmí už dbát,
v pusté že chýži proň máť bude lkát.

Hle, již se zvedá, již povstal, jde v před,
z luniných paprsků chodník jej veď.
Snů jako přízrak sleduje svit,
dále a dále kam vábí jej cit. — —

Let ani krok to, on nešen co duch
z jizby a z okna v noc letuí a luh;
po zdi a krovu sleduje jas,
vzhůru a dolů a ku výši zas.

Stařenka vzdychá. Jak hrozné co sní!
Úzkost ji vzbudila, ze rtů jí zní:
„Kde jsi, můj synu? — Běda, můj sen“ —
Z chýžky již, chvějíc se, ubíhá ven.

V měsíčné záři se rozplývá kraj,
pustá je víska, jen v snách šumí háj.
Klidný je svět, v ní bázeň a bol,
zděšeným zrakem se rozhlíží kol.

„Synu, můj synu! Kde jsi, ó, kde jsi?“
Úprkem dopadá konec už vsi,
Hřbitov, v něm kostel, věž nad ním ční,
strnule pohlíží stařena k ní.

„Synu, můj synu! Ó, kde jsi, ó kdes! —“
Po římse kráčí, již na báň se vznes',
jako by divem šine se výš
tam, kde se třpytí v kraj zlativý kříž.

Stanul tam. Rozpjal náruč svou v dál. —
Nevidí matku, ni těžký ten žal,
milou jen vidí, nejkrasší z hvězd
nad sebou skvít se a k výši se nést.

Uchvácen touhou chýlí se v před.
Uhasl měsíc, s ním přízrak též zbleď.
„Jene! můj Jene!“ z důli hlas zněl. —
Výkřik! — A na vždy hoch k milence spěl.

Krajánek.

Bouř v roklinách skal. Zde nocí zlou
mlýn hledá krajánek nohou mdlou.
„Hle, světélko, světlo!“ Napjal sluch:
„To klepoty mlýna, to lopatek ruch.“

„Jdu, pane otče, na dílo k vám.“
„„Jsi vítán. Viz mleče, všem semeleš sám.
Ni jednoho nepomiň, zlato zisk Tvůj,
miň jednoho, prohrál jsi život svůj.““

„Aj, pane otče, podivná řeč!
Či myslíte, tak mne lapiti v leč?
Buď smrt neb zlato? — Vlk to vem!
Hej, páni mleči, pojďte jen sem!“

To podivní mleči! Zde žebrák, tam pán;
však divnější mletí! Znak do koše dán,
a meče i pera a srdce i čest:
co namlel, ne mouka, to zlato jest.

A mleči kol mlčí, oči jim žhou.
Mlýn čertův to, krajánku, hromy to řvou.
Hle, z kamenů srší jiskry vždy víc,
a fičí a syčí to vichřici vstříc.

Tu baba, babice dere se v před
a za sebou vleče děvče co květ.
Již plačící rozpouští dělený vlas,
jí strhuje věneček zelený v ráz.

„„Ach, ustaňte! šestnáct mi teprvé jar,
zda můžete zřít mého květu zmar?
Já kvetla jsem hochu, jenž měl by mne rád,
teď pro zisk a pro zlato vínek mám dát?““ —

„Však nedáš! já krajánek chráním Ti jej.
Sem děvče! Ďas mlynář své zlato si měj!
Též já jím pohrdám — více Tvá čest
a lásku-li dáš mi, kdo bohatší jest?“ —

„„Jen zvolna, zvolna, chasníku můj!
V koš s vínkem! sic propaď život mi Tvůj!“ —

„Já domlel!“ — „„Nuž zahyň!““ — „„„Mne
zanech a žij!“““ —
„Hroz, ďáble, pros, dívko, já neskloním šíj!“

Blesk. — Zmizeli mleči, zmizel mlýn. —
Kol ticho. Zří měsíc v hor pustý klín,
a s děvčetem zoufalým jeho zář
tam krajánka líbá v mrtvou tvář.

V o d n í k.

I.

U jezera.

U jezera stála,
bílá roucha prala,
hlasem zpívala.
Pestré stužky plynou,
vábně dívce kynou,
by je stíhala.

V brod šla. Lov jí k hoři.
Z vln se vodník noří,
k jaté hovoří:
„Padla síť. Jsi moje!
Teď-li srdce tvoje
mně se pokoří?“ —

„„Milost! Nech mne žíti!
Ustane-li bíti,
srdce necítí!“ “
„Se mnou spěj! Nech lkání,
Tobě se, co paní,
říš má kořiti.“

„„Temná je tvá říše,
v hrůzách tvojí skrýše
člověk nedýše.
Vrať mne zase zemi,
vznes mne perutěmi
lásky do výše.“ “

„Tebe mám se vzdáti?
Ne, co vodník schvátí,
to již nevrátí.“ —
„„Mně i sobě k trudu!
Pusť mne, láskou budu
s Tebou jásati.“ “ —

„Se mnou? Klamná slova!
Co Tvé srdce chová,
vím, Ty bláhová
Volnost dám-li Tobě,
cíl tvůj v krátké době
náruč sokova.“ —

„„Ne tak! V Tvé též síti
srdce mé se cítí,
nemůž' ujíti.
Všeho již se vzdávám,
všecko Tobě dávám;
lásku za žití.““ —

„Lásku? Nuž buď volna!
Uschni, slzo bolná,
slast nám vespolná.
Ale zřít Tě zase
nutí v krátkém čase
touha nezdolná.“

„„Přijď, až noční stíny
klesnou na dědiny,
přijď, můj jediný.
Viz ten háj, tam v temně,
ovinou Tě jemně
lokte dívčiny.““

Objal ji kol těla,
líbal v ústa rdělá,
až se zachvěla.
„Dej mi do zástavy
tuto stužku s hlavy,
mou že's docela.“

Ještě chvíle malá,
na břehu již stála,
v dál již spěchala.
On se za ní dívá,
zvolna hlavou kývá:
„Jej mi nechala.“

II.

Boj.

Hoch šel hledat za večera
svoji milou u jezera.
Hledal a volal dlouhý čas,
v ozvěně slyšel svůj jen hlas,
ve jezerní pak hladině
svůj viděl obraz jedině.

Nebyla tu. Marně hledá.
Však co zde se z trávy bledá?
Roucho to její, padlý sníh.
Kdo smek' je, milá, s ramen Tvých? —
Na břehu v měkko písčiny
vtlačeny stopy dívčiny.

Byla zde. Proč nečekala?
Vždyť si se mnou slovo dala.
Běda! Tam v rákos chycený
šáteček její červený.
Hrozivě vln se spousty dmou.
Zda-li jste zřely dívku mou?

Temnou píseň vlny pějí,
o bolu a beznaději.
Divoký smích v to zaléhá,
šera se klidem rozléhá.
Na skále, z vod jež vyniká,
přízrak se vznáší vodníka.

Hrůza hochu. Okem kalným
zří naň, volá hlasem žalným:
„Navrať mi, vrahu, kořist svou,
vodníku, vrať mi dívku mou!“ —
„„Vrátit ji Tobě? Zpozdilý!
Já jsem teď její rozmilý.

„„Viz tu stužku v ruce mojí,
ta ji se mnou v jedno pojí.
Té-li mně vyrveš, přísahám,
nazpět že Tobě děvče dám.
Zmohu-li tě však, chlapče můj,
v jezeru skončíš život svůj!““ —

Měsíc vyplul nad hladinou,
zanechal v ní stopu sinou.
S výkřikem hoch se vrhá v brod,
v pravici zablesk' dýky hrot.
Před ním tu vodník. Tváří v tvář,
z očí mu srší děsná zář.

„Nuže zahyň, vývrheli!“
Ocel sjela po oceli;
ve vlny klesá z ruky zbraň,
s úšklebkem hledí vodník naň.
„„Prohrál jsi, hochu. Pohledem
posledním pozdrav krásnou zem.““ —

„Dokud síla v páži mojí,
neustanu v tomto boji.“
S vodníkem jinoch zápolí,
smrtí jen zápas povolí.
Teď kdo měl vrch, zas vržen v spod,
oba až mizí v jícnu vod.

Klidno kolem. V lesklé vlny
jasně hledí měsíc plný,
z kterých se v středu hladiny,
vynořil vodník jediný.
Spěchá z vln chladných objetí
ve vroucí náruč děvčeti.

III.

Zráda.

Sešel se vodník s dívčinou
ve tmavém stínu háje.
Měsíčná záře mýtinou,
stromy si šeptají báje
O lásce sní vše, o blahu,
usnula krutost ve vrahu,
sladkým jen milencem jest,
v duši však ženy bdí lest.

„Hlavu slož v klín můj,“ kázala,
„Vodník teď v mojí síti.“
Hravě jej lýčím svázala,
lásky jen pouto on cítí.
„Mocný jsi, slabá pouta mám,
kdybys byl člověk rovný nám,
nebyl tím vodníkem zlým,
na vždy jsi zajatcem mým“ —

„„Po jiném, dívko, nebažím,
robem Tvým býti žádám,
Tebe-li darem oblažím,
moc svou již v ruce tvé skládám.
Vezmi ten prsten zázračný,
v středu viz démant průzračný,
krůpěj to strnulá v hlat,
síla má! Láskou mi splat.““ —

„Síla Tvá? Můj jsi! Dohráno!
Drábové z úkrytu spějte!
Dlouho naň bylo číháno,
nyní si vodníka mějte.“
Marně chce lýčí strhati,
jímž se dal dívkou spoutati,
na suchu síly je prost,
kouzelný dívce dal skvost.

Spjatého v těžké řetězy
vodníka k městu vedou.
U brány k ženě vítězi,
pozvedl tvář svoji bledou.
„„Vesele, panno, vesele!
Pomstila's záhy přítele,
dříve než došla Tě zvěsť,
hoch tvůj že utopen jest.““

IV.

Ve věži.

V hlubinách věže již vodník je spjat,
ke kruté odsouzen trýzni,
zahynul ten, kdo mu do rukou pad',
zahyň on hladem a žízní.
V dědinách jásot a ve vodě shon,
ku díkům v kostel zve věřící zvon,
ve výši šveholí ptáče —
věžného dcera jen pláče.

Což jí je platen teď vodníkův trest,
tím-li hoch milý jí vrácen?
Vodníkem lapen i utopen jest,
dřív než byl škůdce ten chvácen.
Nadarmo matka ji pobízí v chrám.
„Pozdě již všecko, nač děkovat mám?“ —
„„Bůh jen Tě potěšit může.““ —
„Na vždy mi uvadly růže.“

Pod ní tam ve morně hyne ten vrah,
pod jednou střechou s ním nyní.
Pomsty žár chladný v ní udusil strach,
zřít chce, jak trpí, jak činí.
Neváhá dlouho, čas příznivý dnes,
ruče již sstupuje v sklepení děs,
tmou se a úžinou plíží,
morny až dosáhne mříží.

Hrobové ticho a temnota kol,
dech svůj a srdce jen slyší,
se chvěním kloní se nad černý dol,
naslouchá nad hrůznou skrýší.
Nezní však z dola jí žádaný sten,
dlouho ač čeká. — Snad pojal jej sen,
ve vody zanes' jej čilé,
žalné mu skracuje chvíle.

„Vodníku! Živ-li jsi? — Vodníku, slyš!“
Slyš! — zní to ozvěnou temně. —
„Vodníku! spíš-li ty anebo bdíš?“ —
„Kdo že, jenž přichází ke mně?
Jsi-li to, vílo, z mých modravých vln,
nesouc mi naděj, jenž zoufalství pln,
nesouc mi pozdrav z mé říše,
paprsek v tmavé ty skrýše?“ —

„Nejsem já víla, jsem vězného dceř,
toužící po prchlém blahu,
nenesu naděj ni pozdrav Ti, věř,
zoufání, kletbu však, vrahu.
Jako mé srdce ať prahne Tvůj ret,
život Tvůj vadni, jak vadne můj květ!
jako mne hoch můj, mé nebe,
vlna již nelíbej Tebe.“ —

„Nelíbej, nekochej, práhniž můj ret,
nechať si vadne mé žití!
Tebe-li slyším, tvůj stín-li jsem zhleď,
blaho jen srdce mé cítí. —
Pro Tebe vrahem i vězněm jen jsem,
pro Tebe vyšel já na zrádnou zem,
pro Tebe trpím a strádám,
u Tě jen dlít za to žádám.“ —

„U mne? — v níž nenávist k Tobě jen plá?
Nerouhej, bídný, se bolu.
V mukách-li těší se mysl Ti zlá,
množíš-li bolest mou spolu?“ —
„Tebe já soužit?! — Chci štěstí jen Tvé,
ve blahu Tvojím zřím blaho jen své;
blahem-li jsou Ti mé strasti,
trýzeň ta jest mi jen slastí.“ —

„Lstivý, tak pomsty chceš zlomiti hrot? —
Nuže, já v svět půjdu širý.
Dvakráte strádej: svých pozbaven vod,
zbaven, že u mne dlíš víry.“ —
„Spravedliv hněv Tvůj je, svatá Tvá zášť;
rychle však vraždil jsem, rychle mne vražď,
učiň, co pomsta Ti velí,
znič mne, jenž činu již želí.“ —

„Dívka já slabá! — Čím Tvůj je mi skon?
Lítost Tvá štěstí-li vrátí?
Zhynout-li můžeš? — Zda zbuzen tím on,
pro něhož musím já lkáti?
Děsná Tvá láska je, cit Tvůj je lež.
Lupiči blaha! Kéž pevná ta věž
na vždy Tě v hloubi své svírá,
věčně ať naděj Tvá zmírá.“ —

„Hoch Tvůj zda ožije? — Pod ruchem vln
z křišťálu zámek můj v suše,
zavřených nádob on ze zlata pln,
klenoty v nich, lidské duše.
Komu jsem život vzal, mohu zas dát;
Tebe však raději trpce zřím lkát,
roniti perle zřím z oka,
v loktech než jásati soka.“ —

„Běda! co's pravil? jej vzkřísit máš moc?!“ —
„Nejsi-li mou, nebuď jeho!“ —
„Naděje zář a přec zoufalství noc!
Navrať mně miláčka mého!
Navrať jej! všecko, co mohu, Ti dám.
Svobodu Tobě-li navrátit mám?
Žehnati věčně chci Tobě,
probuď jen hocha mi v hrobě!“

„Svobodu!? — Bez Tebe ničím mi jest,
s Tebou jen blaze mi v hloubí.“ —
„Život můj žádáš?“— „Tvou lásku.“ — „Mou čest!“
„Šťastna, jež se mnou se snoubí.“ —
„Žíti? — a bez mne? — já bez něho dál? —
Sladký je život, však trpčí je žal.
Bez lásky žít — smrtí samou! —
Sliby Tvé, slova Tvá klamou.“ —

„Nevěříš? — Nechceš? — Nuž lásku mou znej!
Třeba se na věky trudím,
jedno jen objetí pro vždy mi přej:
hocha Ti milého vzbudím.“
„V náručí Tvojí?! — Jen jednou! — On živ! —
Hřích-li, co z lásky! — Ó, učiň ten div!“
„Po lanu spusť se v tu skrýši,
z tekoucí vody dej číši.“

Dívka, hle! z věže, kde žene se proud,
číše již plna jest moku.
Zpět zase pospíchá ve tmavý kout,
v lana již spouští se oku. — —
Řetězů řinkot a jásavý ryk,
ticho — pak dívčice úzkostný křik. —
Rámě co jeho ji jímá,
druhé, hle, pohár již třímá.

„Svobodo! lásko! ten přípitek vám,
krůpěj tu žíznivé zemi!
Svobodu, lásku již dobytou mám,
provalte proudy se zděmi!“
Přetéká číše, v ní prameny řek,
bortí se stěna, jíž nezmohl věk,
v zpěněné vlny se kácí;
vodník se s nevěstou vrací.

V.

Útěk.

Skryt v hlubinách jezera tajemný hrad,
stěn křišťálem sporý jen pablesk se krad',
co vzpomínka na slunce jasné.
Kol zelené vlny. Ni nebe, ni zem,
ni stromy, ni vánek, ni zvuk nezní sem,
kam unes' a uzavřel na vzdory všem
si vodník své děvčátko krásné.

Jest samotna. Vodník šel na hrozný lov.
Zde za živa pohřbena v předčasný rov,
což není už pomoci žádné?
Ni dveří, ni oken, kol pevná jen zeď.
Co blýská Ti na prstu soumrakem? Hleď!
„To vodníkův prsten, on k spáse mne veď;
kdo nosí jej, ve vodách vládne."

Jen pokyn a stěna se otvírá hned.
Co vidí tu děvčete žasnoucí hled?
Proč na prahu síně teď váhá?
Kol nádoby zlaté, kam pohledne jen.
„Zda pravda, co vodník mi pravil, či sen?
Zda neslyším z nádob těch bolestný sten,
jenž v duši a srdce mi sahá?

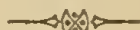
Tam oběti vodníka. Hoch můj je tam!
Ba není to přelud, ba není to klam.
Nuž ozvi se, drahý, své milé.“
I chvátá kol dvorany, napíná sluch,
a kloní se k nádobám, zde-li je druh.
Však marně. Již zoufajíc dochází kruh —
hlas známý tu z nádoby kvílí.

I dotkla se víka jen démantem svým,
kov praskl a z otvoru vznáší se dým,
jak mizí, hoch milý tu stojí.
Tak bledý a smutný. Ó, radost a žal!
„„Ó, nezvídej lós můj, co vodník mne jal,
on pokrm a nápoj mi bolesti dal,
však láska Tvá vše zase zhojí.““ —

„Dél nedleme v sídle tom hrůzy, již v před!“
A kynutím otvírá hlubin se střed
z vln strnulých schody se tvoří.

I stoupají ruče až v závratnou výš,
vstříc kynou jim břehy, vždy blíže a blíž,
teď poslední skok a jsou na zemi již:
však za nimi cesta se boří.

Zde spěli si v objetí. Pláč tu a smích,
i sdíleli sobě, co zažil kdo z nich,
slib věrnosti na novo střídán.
„„Vrať vodníku prsten.““ V hloub uvrhla jej.
Tu v rákosí chechtot a ve vlnách rej,
hlas z dálí zní: „Panenko, dobře se měj! —“
A nebyl již vodník zde vídán.

Sedlická ballada.

Na sedlickém klášteře
domodleny pateře,
vyhnán mnich a konec klidu,
strojů ruchem, prací lidu
hnědý list zde tabáku
chystán k slasti kuřáků.

Půlnoc právě odbila,
píle dávno skončila.
Pusto vše, jen v dávné cele
u vína bdí, u korbele
se havaňkou v ústech ten,
jímž tu převrat proveden.

Kolem lampy dýmu mrak.
Šero, sen-li klame zrak?
Z dýmu mnich, hle stoupá šedý,
na mistra pne hněvné hledy,
hrobovým pak hlasem jej,
škůdce, klne v pekel rej.

„Dům ten“ — mistr nezlekán —
„Vámi blahu věnován.
Mnou se v tom nic nezměnilo,
střídáno tu leda dílo.
Nekliň! Prvé připiv číš
plod zkus naší píle již.“

Sotva že mnich zadýmal,
absoluci mistru dal.
Mluvil, pil s ním, ten až v spaní,
a pak větře vánek ranní
opouští ač nerad síň,
s doutníky však vzal si skříň.

Jaká v nebi světic bouř
pro tabáku mrzký kouř!
Opat na svém stojí, svatí,
Petr musí vykázati
místo mnichu před brankou
tam by čmudil havaňkou.

Od těch dob kdy vznese však
nad chlumy se Kaňku mrak,
říká lid po celé pláni:
to se dal zas do bafání,
jak to zvyklý po vždycky,
starý opat Sedlický.

Žižkovo pole.

Ta věž přibyslavská
pěkně vysoká.
Kolem plodná pole,
jedno jenom holé
z roku do roka.

Sedlák při robotě
orati je šel;
ale v okamžení
zem se v skálu mění,
zlomen pluh v ní tkvěl.

Sedlák zbledl. Před ním
slepý Žižka stál.
„Na smrtelném loži
mém zde růst nech hloží
jako dosud dál.

Jdi a pověz lidu:
nemůž' paměť mou
zničit pánů zloba,
ani zvrhlost roba
rukou nevolnou."

Kristus a Petr.

Petr k Ježíši, s ním kdy světem šel:
‚Den kéž bohem jsem!‘ — „Staň se!“ mistr děl.

Ves tu. Děvče z ní husy vyhnalo,
hned zas zpět jdouc, je v louce nechalo.

Petrem ptáno dí: „‚Kdož dnes bude krást’!
Posvícení tu, pán bůh musí pást.‘“ —

Petr musí pást, marně bručí zde;
s úsměvem však pán s dívkou k tanci jde.

Slib smrti.

I.

Široká, daleká pole
noční se zastřela tmou.
Bezhvězdná výše, však dole
ve hlučném kole
táborů plameny žhou.

V úvoze na stráni stojí
vojín, hle, mladá to krev.
Sní on as o blízkém boji,
o dívce svojí. —
Děsný tu ruší jej zjev.

Ve plášti bílém mu kráčí
obrovská postava vstříc,
nad hlavou kosa se stáčí,
z kukle se mračí
na juna bezmasá líc.

„Stůj!“ zvolal chvějícím hlasem,
ku tváři pušku svou zdvih’,
„heslo dej!“ V odpověď klasem
vítr tím časem
zašustěl v poli co smích.

Kohoutek cvaknul. Zní rána.
Střelec se do prachu zvrt’.
Nad ním, jak ze stínu tkána,
pozdě již znána,
hrozivě vznáší se smrt.

„Ušetř mne, všemocná smrti!
Lepší ti chystán zde kvas;
jiných sta ruka Tvá zdrtí.“
Hlavou však vrtí
kostlivec: „Došel Tvůj čas.“

„Prosbu mi splň aspoň jednu:
Lhůtu mi do chvíle přej,
vísku svou rodnou až shlednu.

Potom ať sblednu,
pak si mne ukrutná měj.“

Okamžik hrozný! — A němě
přikývla morana jen.
Mizeti zří ji hoch v temně. —
„Otců svých země
neuzřím po soudný den.“

II.

V cárech a o berli plání
vleče se stoletý kmet.
Krvavé slunce se sklání.
Ku holé stráni
dychtivě poutník pne hled.

Za ní je dědina jeho,
nezřená od dávných dob.
V světě již okusil všeho,
žebrák se z něho
vrací, by našel zde hrob.

Dávno as otce a matku
v černou zem pochovali,
s jiným as milá šla k sňatku,
v rodnou se chatku
cizinci uvázali.

Přes štíty hor, vlny moře,
zaslech' jen po lidu všem,
velké že ve vlasti hoře,
meč že tam oře,
krví že mrví se zem.

Květoucí opouštěl Čechy,
do pouště vrací se dnes.
Spáleny hostinné střechy,
pláč jen a vzdechy
z rozvalin žalných se nes'.

„Zapadlo slunce, den v sklonu,
brzo též zhasne můj den.
Nyní z mé vísky hlas zvonu,
zavzní mi k skonu,
ve věčný uspi mne sen.“

Ticho však. Nikde ni zvuku.
Na stráň již vystupuje,

Ku srdci tiskna si ruku,
rozkoš i muku
stěží jen utlumuje.

„Cizí, kam doma mám jíti?
Hřbitov jen útulek můj.
Milé jen tam mohu zříti:
v středu jich mříti,
dokončit život chci svůj.“

Dostoupil stráně, s níž shlédal
druhdy svou milenou ves.
Marně však okem ji hledal,
dolem se zvedal
sinavě zelený les.

V hoři kles'. Bludem-li mámen?
Pastýř pěl kdes: „Tam kde bor,
nepřátel ves požeh' plamen.
Mech porosť kámen,
hyne vše, dílo i tvor.“

„Hyne! Ó smrti, já čekám!
Vítán mi kosy tvé blesk,
života jenom se lekám.
V prachu zde klekám,
k nebi svůj vysílám stesk.“

Nad lesem měsíc se zvedá,
stříbrný rozlévá jas.
Mráčkem kol smrt pluje bledá.
„Marně mne hledá
prosba Tvá. Ty's určil čas.“

Vidí ji mizeti v dáli
jakoby rozkošný sen.
Z oší se slzí proud valí:
„Života žaly
ponesu po soudný den.“

Ballada o posledním draku.

Ve smutek město zastřeno
a pláč i nářek všady,
ni král, ni moudří kmetové
už nevědí si rady.

Za městem drak se šeredný
položil v bujné sady,
a každý jeho potravou,
kdo ukáže se tady.

Nadarmo král naň vysílá
svých pluků chrabré řady,
drak jízdu jako pěšáky
požírá dohromady.

Lid poražen je zoufalstvím,
král bílý vous rve z brady.
Co platna moc mu královská,
co platny pevné hrady!

Tu před trůn jeho staví se
dceruška plna vnady:
„Nás panny pro vlast obětuj,
my pro vás zemřem rády.“

Král brání se, však lidu hlas
mu staví dlouhé snady,
a vládce v panen průvodu
jde smutně ve chrám Lady.

Přijata oběť bohyní
a draku do náhrady
za veškerý lid ostatní
dán panen život mladý.

Jest každý nyní bezpečen
kdo zaměřil si kady,
i draku dobře k duhu jdou
panenské krve slady.

A posléz také dochází —
ó těžké břímě vlády —
na dceru krále milostnou,
již cení nad poklady.

Tu mnohý rytíř věhlasný
vyhledal draka spády,
by potřel jej, však každý zpět
šel s krvavými zády.

Již vedou oběť za bránu.
Tu panic prostý vady
úprkem vjíždí do města
a za ním vojska řady.

„Zastavte! nazpět vraťte se! —
Čas není na výklady. —
Ty, králi, svolej kmety své —
však rychle — do úrady.“

Na čem se rada usnesla,
kdož řekne bez závady,
však jisto jest, že s obětí
se dali na odklady.

Hned v městě samá veselost
i hlučné serenady,
a v chlady noční družku druh
si vábí do zahrady.

Den třetí. Drak již před městem
hlav pěti zvedá hady,
a soptí oheň, děsně řve,
svou daň chce bez výhrady.

Však v odpověď mu jenom smích. —
Ó, hanebné té zrady! —
Co není, nemůž dáno být.
A drak náš — pošel hlady.

Hloupý Honza. *)

Nad úvozem hradní stěna,
bláta zde až po kolena.
Honza žene k místům těm.
Ve zdi arkýř, hlásný v něm.

Honza již se přibližuje
hlásný troubu nasazuje.
Honza nedbá na bláto,
pod nohou ať cáká to.

„Honzo, kleč, bůh mluví s Tebou!“
Honza zděšen trhne sebou
a pak hrůzou rozechvěná
v kaši sklání kolena.

---

*) Dodatek k cyklu „Hloupý Honza“ od téhož spisovatele.

„Honzo, lež, bůh k Tobě volá!“
Honzovi jde hlava v kola;
však že bůh to ukládá,
v břečku lehá na záda.

„Honzo, obrať se, bůh velí!“
Honza žasne, trne celý,
bruče však se otuží,
obrátí se v kaluži.

Honza v bahno hloub se reje,
hlásný se mu s hůry směje:
„Hloupý Honzo, ha, ha, ha!
jdi teď strašit na draha.“

Honza blátem obalený
vzhůru hledí vyjevený.
Přišel táta, Honzu zdvih'.
„Nermuť se,“ děl, „pro ten smích.

Honzů takých dost v tom kraji,
kteří za hlas boží mají —
býť jím v bahno vedeni —
přece trouby velení.“

OBSAH.

Ladislav Quis.

Ladislav Quis narozen 5. února roku 1846 v Čáslavi, kdež otec byl městským lékařem Zde navštěvoval hlavní a realní školu. R. 1855 zemřel mu otec a matka krátce po tom se přestěhovala do Prahy, kdež Quis dán do školy Týnské, pak na gymnasium staroměstské. Když se matka do Čáslavi vrátila, poslán Quis na tehdejší nižší gymnasium v Německém Brodě do IV. třídy, a přešel odtud na reálné gymnasium do Tábora, kde také maturoval. Na tomto mladém ústavě, vedeném † ředitelem Křížkem, sestoupili se studující v malý kruh literární; mezi nimi Miroslav Krajník. Bohuslav Čermák, Aug. Nevšímal a Quis. Vydáván po leta psaný list, pořádány rozpravy atd.

Po té oddal se Quis studiím právnickým, po absolvování těchto pak žurnalistice. Byl za Sabiny zaměstnán v „Slovanu“, později stal se členem redakce „Národních Listů“. Trvalá choroba oční přinutila však Quisa vzdáti se dráhy žurnalistické, načež r. 1874 se stal doktorem práv, a odbyv

v Praze, a po krátký čas též v Pardubicích soudní i advokátní praxis, usadil se r. 1881 co advokát v Čáslavi.

První literární pokusy Quisovy spadají do roku 1863. První básně své uveřejnil r. 1865 a přispíval od té doby do různých listů belletristických, zejmena do illustrovaných „Květů“ Hálkových, do „Lumíru“, do „Květů“ (Čechových), do „Palečka“, „Humoristických Listů“, pak do „Svobody“ a j. v. Též přispěl do almanahu „Ruchu“ (I. a II.), do „Almanahu českého studentstva“ a do „Máje“ (Umělecké Besedy). R. 1873 vydal sbírku nejvíce lyrických básní *„Z ruchu“*, pak r. 1880 cyklus ballad *„Hloupý Honza“*. Quis psal také různé feuilletony do „Slovana“, pak do „Národních Listů“ (*„Z právnického života“*). V „Slovanu“ uveřejnil řadu článků literárních.

Ve „Světové poesii“ vydal překlad ballad Göthových, a mimo to přeložil větší řadu starých ballad skotských, jež v „Lumíru“ uveřejněny byly. Posléze přeložil pro divadlo Gozziho *„Hlasité tajemství“*, Deroulèdova *„Hetmana“*, Göthova *„Fausta“* díl II. a Schillerovu *„Marii Stuartku“*.

Literární význam Quisův spočívá hlavně na balladě. Quis je balladista přímo vzorný. Předměty, které on volí, jsou pro tento druh epického básnictví co nejvhodnější: jsou národní, z českých

mythů vyrostlé, českému lidu sympatické. Forma pak je dokonalá; proud vypravovací vždy jednoduchý a při tom verš i rým pečlivě broušeny. Nikde žádná zbytečná šířka, slušící snad velkému epu, zajisté ale ne balladě.

Kdo sledoval Quisovu činnost, najde ve sbírce, kterou tuto podáváme, některé sice starší ballady téhož, avšak přepracované, sdokonalené. Vedlé těch pak řadu ballad zcela nových, rozkošných.

Poetických besed:

Číslo I. **Ballady a romance** od *Jana Nerudy* Cena 40 kr.

Číslo II. **Oldřich a Božena.** Idylla od *Ad. Heyduka* Cena 50 kr.

Číslo III. **Petrklíče.** Báchorka od *Svatopluka Čecha* Cena 40 kr.

Číslo IV. **Staré zvěsti.** Od *Jaroslava Vrchlického.* Cena 50 kr.

Číslo V. **Prosté motivy.** Od *Jana Nerudy.* Cena 50 kr.

Číslem sedmým bude:

Griselda.

Povídka veršovaná

od

Julia Zeyera.

Předplacení na „Poetické besedy" není žádné. — Sešity prodávají se jednotlivě. — Kdo z venkova objedná si alespoň dva svazky najednou, obdrží je frankovány.

Tiskem dr. Edv. Grégra v Praze.